

Neka pitanja pristupa pisalaštvu o J. Brozu Titu

Nisam namjeravala javljati se za riječ zato što ništa nisam posebno pripremila za ovaj skup. Naime, mislila sam da je naslov skupa: »Kritički osvrt na literaturu o Josipu Brozu Titu«. U međuvremenu sam se, slušajući sudionike skupa, predomislila.

Moja je impresija da ovaj skup ni u čemu ne zadovoljava taj ambiciozni naslov i bar do sada pokazao je da nema pretenzija na cjelovitost. Mislim da je spomenuta jedna riječ koja je za literaturu o Titu, pogotovo za dio literature, vrlo značajna, a to je idolatrija.

Htjela bih nešto o tome kazati. Očito se nadaje problem pristupa pisalaštvu o Josipu Brozu Titu.

Prvo, posve se nekritički promišlja ulogačnosti u historiji, čak i u slučajevima kada se »marksistički« potkrepljuje. Utoliko se ne bih suglasila s analogijom koju je izveo u uvodnom referatu drug Zlatko Čepo.

Drugo, posebice se javlja problem pristupa množtvu prigodničarskih, tzv. svečarskih tekstova o Josipu Brozu Titu, koji su često ispod bilo kakve znanstvenoistraživačke metodičke razine, a u nedostatku te razine uvijek se služi onom provjerenom ideološkim frazeologijom, bez otvorenog kritičkog pristupa. Takav tip prigodnih rasprava ima obično funkcionalno-utilitarnu nakanu i utoliko najčešće nema nove historiošrafške ili neke druge vrijednosti.

Treće, problem se još više iskazuje kada biografske naznake nisu jedino izvorište za konceptualni kontekst. Iz toga i nekih drugih razloga čini mi se da su knjige (kao i znanstvene rasprave i sl.) o Titu i njegovom djelu mnogo bolje kada je riječ o međuratnom pa čak i ratnom razdoblju, no cjelina pisalaštva o Titu u poratnom razdoblju. Čini se kao da je prilaz pisanju o tom razdoblju Titova života i rada lakši.

Razlog tome zasigurno je stapanje i prožimanje njegova djela s cjelinom socijalističke izgradnje, pod koju se njegova biografija ne može podvesti, kao što se iz nje ne može ni izuzeti. Tu nastaje niz pitanja i problema, raznih simplifikacija, pa se u cijeloj literaturi ne raspoznaje što je Titova inicijativa, kako on u određenim situacijama djeluje i sl., već se njeguje neki manirizam citatologije. Primjerice, analizira se jedan od značajnih revolucionarnih događaja iz naše socijalističke izgradnje te se dodaje Titova »riječ« o tome (izvučena iz konteksta) kao prigodno objašnjenje toga zbivanja: to jest pravi se konstrukcija. Drugim riječima, ne promiče se ono što odista jest Titovo djelo, već se sve i sva podvodi pod njegovo ime.